

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ
ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ
КОНКУРЕНЦІЇ”
(для магістрів)

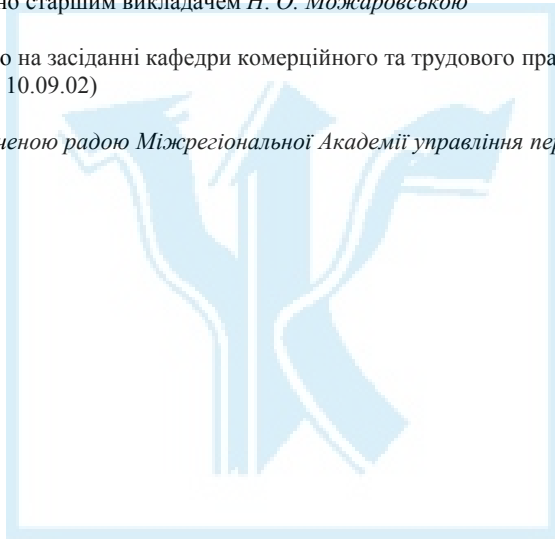
МАУП

Київ 2003

Підготовлено старшим викладачем *Н. О. Можаровською*

Затверджено на засіданні кафедри комерційного та трудового права (Протокол № 2 від 10.09.02)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Можаровська Н. О. Навчальна програма дисципліни “Правовий захист від недобросовісної конкуренції” (для магістрів). — К.: МАУП, 2003. — 15 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Правовий захист від недобросовісної конкуренції”, питання для самоконтролю, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, а також список рекомендованої літератури.

©Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2003

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Конкуренція — важливий інструмент ринку і закон товарно-грошових відносин, найефективніший засіб зниження цін і задоволення споживчого попиту. Оскільки конкуренція є потужним інструментом ринкової економіки, без якої неможливий розвиток ринкових відносин, вона всіляко заохочується і захищається державою.

Навпаки, недобросовісна конкуренція заборонена державою (ст. 42 Конституції України), оскільки руйнує конкурентні відносини і завдає істотної шкоди конкуренції, конкурентам — суб'єктам підприємницької діяльності, а також споживачам. Здійснення підприємцями прав, у тому числі і в конкурентних відносинах, не повинно зачіпати прав і законних інтересів інших осіб. Недобросовісна (не-чесна) поведінка підприємців водночас створює загрозу суспільним інтересам у забезпеченні ефективних конкурентних процесів в економіці загалом.

Правові засади захисту від недобросовісної конкуренції визначаються Законом України “Про захист від недобросовісної конкуренції”. Чинне законодавство України регулює питання обмеження монополізму і розвитку добросовісної конкуренції між підприємцями. Правовий захист споживачів від недобросовісної конкуренції забезпечується нормами законодавства про захист інтересів споживачів від негативних наслідків монопольної діяльності господарюючих суб'єктів.

Основна мета вивчення дисципліни “Правовий захист від недобросовісної конкуренції” — сформулювати систему правових знань, інститут конкурентного права, спираючись на здобуті знання з основ правознавства, цивільного, комерційного, адміністративного права й інших галузевих і міжгалузевих правових дисциплін; навчитися вільно орієнтуватись і використовувати законодавство про захист від недобросовісної конкуренції; засвоїти основні принципи політики захисту економічної конкуренції, а також захисту від недобросовісної конкуренції; навчитися застосовувати здобуті знання на практиці.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ
КОНКУРЕНЦІЇ”

№ п/п	Назва теми
1	Поняття недобросовісної конкуренції
2	Правові засади захисту від недобросовісної конкуренції
3	Державний контроль за дотриманням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції
4	Державна політика щодо обмеження монополізму і недопущення недобросовісної конкуренції
5	Неправомірне використання ділової репутації
6	Створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції
7	Неправомірне збирання інформації, що становить комерційну таємницю, розголошення і використання комерційної таємниці
8	Відповідальність за недобросовісну конкуренцію
9	Адміністративна і кримінальна відповідальність за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції
10	Процесуальні засади захисту порушених прав у конкурентних правовідносинах

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ
КОНКУРЕНЦІЇ”

Тема 1. Поняття недобросовісної конкуренції

Поняття і зміст конкуренції. Поняття недобросовісної конкуренції.
Аналіз поняття недобросовісної конкуренції в Україні і порівняння його із зарубіжними аналогами.

Конкурентні відносини.

Визначення термінів.

Література [3; 5; 6; 9; 11–13; 15; 18; 19; 23; 27; 30]

Тема 2. Правові засади захисту від недобросовісної конкуренції

Розвиток законодавства про захист від недобросовісної конкуренції. Необхідність законодавчого регулювання конкурентних відносин. Характеристика законодавства України про захист від недобросовісної конкуренції: сфера застосування і межі дії.

Джерела правового регулювання. Спеціальні нормативно-правові акти та їх система. Міжнародні договори та Конвенції. Загальні міжнародно-правові принципи захисту від недобросовісної конкуренції. Порівняльна характеристика законодавства України про захист від недобросовісної конкуренції із законодавствами інших країн СНД.

Література [1–3; 5; 6; 9–13; 15; 18; 19; 23; 27; 30]

Тема 3. Державний контроль за дотриманням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції

Поняття державного контролю за дотриманням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції. Система державних органів, що здійснюють захист суб'єктів господарської діяльності від недобросовісної конкуренції. Структура, компетенція та повноваження Антимонопольного комітету України. Державні уповноважені Антимонопольного комітету України. Судові органи: основні завдання, функції і права.

Повноваження інших органів державної виконавчої влади щодо захисту підприємців і споживачів від негативних наслідків недобросовісної конкуренції.

Обов'язки та відповідальність службових осіб органів державної виконавчої влади, які уповноважені здійснювати контроль за дотриманням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

Відносини державних уповноважених Антимонопольного комітету України з правоохоронними органами.

Література [3; 15; 22]

Тема 4. Державна політика щодо обмеження монополізму і недопущення недобросовісної конкуренції

Антимонопольна діяльність держави. Демоніполізація, роздержавлення і приватизація як ядро економічної реформи. Створення рівних можливостей для суб'єктів підприємницької діяльності. Утримання конкуренції як складова інституту антимонопольної діяльності.

Негативні наслідки монополізму, що впливають на розвиток економіки. Правові засоби обмеження монополізму. Держава як реалізатор антимонопольних функцій.

Література [3; 11–13; 30]

Тема 5. Неправомірне використання ділової репутації

Види дій, що кваліфікуються як неправомірне використання ділової репутації.

Правопорушення у вигляді неправомірного використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки. Дії, що не визнаються як неправомірні.

Неправомірне використання товару іншого виробника. Визначення і характеристика змісту правопорушення.

Копіювання зовнішнього вигляду виробу. Загальна характеристика правопорушення. Дії, які не вважаються неправомірними. Вироби, на які не поширюється зміст заборони.

Поняття порівняльної реклами. Порівняння в рекламі, що не вважаються неправомірними діями.

Література [2; 6–8; 13; 19; 23]

Тема 6. Створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції

Перелік дій, що кваліфікуються законодавством як створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції.

Дискредитація господарюючого суб'єкта (підприємця). Зміст правопорушення.

Купівля-продаж товарів, виконання робіт, надання послуг з примусовим асортиментом. Склад правопорушення.

Правопорушення у вигляді схиляння до бойкоту господарюючого суб'єкта (підприємця).

Схиляння постачальника до дискримінації покупця (замовника). Зміст правопорушення. Схиляння господарюючого суб'єкта (підприємця) до розірвання договору з конкурентом. Характеристика та зміст правопорушення.

Підкуп працівника постачальника. Визначення змісту правопорушення. Особи, що є і прирівнюються до працівника постачальника.

Підкуп працівника покупця (замовника). Зміст правопорушення. Особи, що є і прирівнюються до працівника покупця.

Досягнення неправомірних переваг у конкуренції. Визначення правопорушення.

Література [2; 6; 8; 13; 19; 23]

Тема 7. Неправомірне збирання інформації, що становить комерційну таємницю, розголошення і використання комерційної таємниці

Перелік правопорушень, що класифікуються законодавством як неправомірне збирання інформації, що становить комерційну таємницю, розголошення та використання комерційної таємниці.

Поняття неправомірного збирання інформації, що становить комерційну таємницю.

Розголошення комерційної таємниці: поняття і зміст.

Нормативне визначення правопорушення у вигляді схиляння до розголошення комерційної таємниці.

Дії, що кваліфікуються законодавством як неправомірне використання комерційної таємниці.

Література [2; 6–8; 13; 17; 19; 21; 23]

Тема 8. Відповідальність за недобросовісну конкуренцію

Поняття і види відповідальності за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

Майнова відповідальність за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції. Накладання штрафів на господарюючих суб'єктів — юридичних осіб та їх об'єднання.

Накладання штрафів на юридичних осіб, їх об'єднання і об'єднання громадян, що не є господарюючими суб'єктами.

Майнові стягнення, вилучення товарів з неправомірно використаним позначенням та копій виробів іншого господарюючого суб'єкта (підприємця).

Спростування неправдивих, неточних або неповних відомостей.

Відшкодування збитків.

Адміністративна відповідальність громадян.

Література [2–9; 15; 18; 28; 29]

Тема 9. Адміністративна і кримінальна відповідальність за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції

Адміністративно-правові санкції: підстави і порядок застосування.

Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції. Кримінально-правові санкції: підстави і порядок застосування.

Література [9; 10; 23–25]

Тема 10. Процесуальні засади захисту порушених прав у конкурентних правовідносинах

Правові способи і порядок захисту порушених прав споживачів та підприємців від негативних проявів недобросовісної конкуренції.

Процесуальні засади розгляду Антимонопольним комітетом України та його територіальними відділеннями справ про недобросовісну конкуренцію. Строк звернення із заявою про захист прав. Заходи, які забезпечують виконання рішень Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень. Рішення Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень. Порядок виконання рішень про накладання штрафу. Оскарження рішень Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень.

Цивільно-процесуальний порядок розгляду спорів. Судовий захист підприємців і споживачів від недобросовісної конкуренції.

Вимоги до форми й змісту позовної заяви.

Література [1–10; 13; 15; 17; 18; 21; 23–25; 27; 28]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття конкуренції.
2. Зміст конкуренції.
3. Поняття недобросовісної конкуренції.
4. Поняття і зміст конкурентних відносин.
5. Поняття і зміст недобросовісної конкуренції.
6. Характеристика законодавства України про захист від недобросовісної конкуренції.
7. Сфера застосування і межі дії законодавства України про захист від недобросовісної конкуренції.
8. Джерела правового регулювання захисту від недобросовісної конкуренції.
9. Спеціальні нормативно-правові акти і їх система.
10. Загальні міжнародно-правові принципи захисту від недобросовісної конкуренції.
11. Поняття і зміст державного контролю за дотриманням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.
12. Система державних органів, що здійснюють захист суб'єктів господарської діяльності від недобросовісної конкуренції.
13. Структура, компетенція і повноваження Антимонопольного комітету України.

14. Державні уповноважені Антимонопольного комітету України.
15. Характеристика антимонопольної діяльності держави і її зв'язок з конкурентною політикою.
16. Правові засоби обмеження монополізму.
17. Держава як реалізатор антимонопольних функцій.
18. Види дій, що кваліфікуються як неправомірне використання ділової репутації.
19. Склад правопорушення у вигляді неправомірного використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки.
20. Склад правопорушення у вигляді неправомірного використання товару іншого виробника. Копіювання зовнішнього вигляду виробу: загальна характеристика правопорушення.
21. Поняття і зміст порівняльної реклами.
22. Перелік дій, що кваліфікуються законодавством як створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції.
23. Дискредитація господарюючого суб'єкта (підприємця): зміст правопорушення.
24. Склад правопорушення у вигляді купівлі-продажу товарів, виконання робіт, надання послуг з примусовим асортиментом.
25. Правопорушення у вигляді схиляння до бойкоту господарюючого суб'єкта (підприємця).
26. Схиляння постачальника до дискримінації покупця (замовника): характеристика і зміст правопорушення.
27. Схиляння господарюючого суб'єкта (підприємця) до розірвання договору з конкурентом: характеристика і зміст правопорушення.
28. Визначення змісту правопорушення у вигляді підкупу працівника постачальника.
29. Підкуп працівника покупця (замовника): характеристика змісту правопорушення.
30. Визначення правопорушення у вигляді досягнення неправомірних переваг у конкуренції.
31. Перелік правопорушень, що кваліфікуються законодавством як неправомірне збирання інформації, що становить комерційну таємницю, розголошення та використання комерційної таємниці.
32. Поняття неправомірного збирання інформації, що становить комерційну таємницю.
33. Розголошення комерційної таємниці: поняття і зміст правопорушення.

34. Нормативне визначення правопорушення у вигляді схилення до розголошення комерційної таємниці.
35. Дії, що кваліфікуються законодавством як неправомірне використання комерційної таємниці.
36. Поняття і види відповідальності за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.
37. Адміністративна відповідальність громадян за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.
38. Цивільно-правова відповідальність за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.
39. Майнова відповідальність за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.
40. Накладання штрафів на господарюючих суб'єктів — юридичних осіб і їх об'єднання.
41. Накладання штрафів на юридичних осіб, їх об'єднання і об'єднання громадян, що не є господарюючими суб'єктами.
42. Майнові стягнення за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.
43. Вилучення товарів з неправомірно використаним позначенням та копій виробів іншого господарюючого суб'єкта (підприємця).
44. Відшкодування моральної (немайнової) шкоди.
45. Спростування неправдивих, неточних або неповних відомостей.
46. Відшкодування збитків.
47. Адміністративні санкції за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції: підстави і порядок застосування.
48. Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.
49. Кримінальні санкції за правопорушення: підстави і порядок їх застосування.
50. Правові способи і порядок захисту порушених прав споживачів і підприємців від негативних проявів недобросовісної конкуренції.
51. Процесуальні засади розгляду Антимонопольним комітетом України та його територіальними відділеннями справ про недобросовісну конкуренцію.
52. Строк звернення із заявою про захист прав.
53. Заходи, які забезпечують виконання рішень Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень.
54. Рішення Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень.

55. Порядок виконання рішень про накладання штрафу.
56. Оскарження рішень Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень.
57. Судовий захист підприємців і споживачів від недобросовісної конкуренції.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Структурно контрольна робота обов'язково повинна містити такі складові:

- Вступ, де потрібно розкрити роль і значення досліджуваної теми (обсяг — до двох сторінок).
- Основна частина, де необхідно докладно розкрити питання теми, показати знання з теми, проаналізувати чинні норми права з використанням практичного досвіду, навести конкретні особисті зауваження і рекомендації щодо досліджуваної теми.
- Висновки, де в концентрованій формі слід показати і за можливості обґрунтувати пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства або теоретичних положень з досліджуваної теми (обсяг — до двох сторінок).
- Список використаних джерел.

Варіант контрольної роботи студенти вибирають за останньою цифрою номера своєї залікової книжки. Якщо остання цифра номера залікової книжки “0”, то слід вибрати варіант 10.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Поняття і види недобросовісної конкуренції за законодавством України.
2. Захист підприємців і споживачів від недобросовісної конкуренції.
3. Державний контроль за дотриманням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.
4. Правопорушення у вигляді неправомірного використання ділової репутації.
5. Характеристика і зміст правопорушення у вигляді створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції.
6. Неправомірне збирання інформації, що становить комерційну таємницю, розголошення та використання комерційної таємниці: склад правопорушення.
7. Відповідальність за недобросовісну конкуренцію.

8. Адміністративна і кримінальна відповідальність за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.
9. Суб'єкти конкурентних правовідносин: поняття і види.
10. Захист суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативна

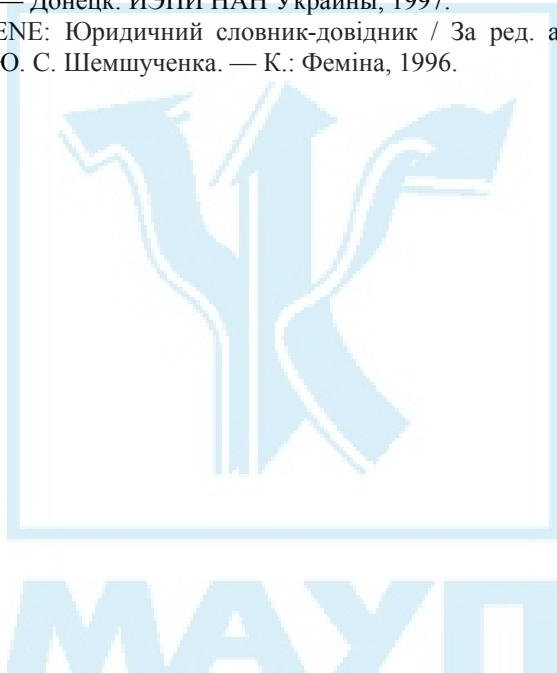
1. *Конституція* України. — К.: Юрид. літ., 1996. — 50 с.
2. *Закон* України “Про підприємництво” від 7 січня 1991 р. // ВВР України. — 1991.
3. *Закон* України “Про Антимонопольний комітет України” від 26 листопада 1993 р. № 3659-ХІІ // ВВР України. — 1993. — № 50. — С. 472.
4. *Закон* України “Про рекламу” від 3 липня 1996 р. № 270/96-ВР // ВВР України. — 1996. — № 39. — С. 181; Із змін. і допов., внесеними Законом України від 18 листопада 1997 р. № 642/97-ВР // Уряд. кур'єр. — 1997. — 18 груд.
5. *Закон* України “Про захист економічної конкуренції” від 11 січня 2001 р. № 2210-ІІІ // ВВР України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
6. *Закон* України “Про захист від недобросовісної конкуренції” від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР // ВВР України. — 1996. — № 36. — С. 164. Введено в дію Постановою ВР України від 7 червня 1996 р. № 237/96-ВР з 1 січня 1997 р.; Із змін. і допов., внесеними Законом України від 18 листопада 1997 р. № 642/97-ВР // Уряд. кур'єр. — 1997. — 18 груд.
7. *Закон* України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” від 15 грудня 1993 р. № 3689-ХІІ-ВР // ВВР України. — 1993.
8. *Закон* України “Про захист прав споживачів” від 12 травня 1991 р. № 1023-12; Із змін. і допов., внесеними законами України від 15 грудня 1993 р. №3682-13 і від 18 червня 1997 р. № 365/97-ВР.
9. *Кодекс* України “Про адміністративні правопорушення”, введений у дію Постановою ВР Української РСР від 07.12.84 № 8074-10 // ВВР України. — 1984. — Дод. до № 51.; Із змін. і допов., внесеними постановою ВР України від 20.06.97 № 390/97-ВР// Уряд. кур'єр. — 1997. — 12 лип.
10. *Кримінальний кодекс* України від 5 квітня 2001 р. // ВВР України. — 2001. — № 25–26. — Ст. 131.

11. *Державна програма демонополізації економіки і розвитку конкуренції*: Схвалена Верховною Радою України від 21.12.93. — К., 1993.
12. *Про Основні напрями конкурентної політики на 1999–2000 роки та заходи щодо їх реалізації*: Указ Президента України від 26.02.99 № 219/99.

Основна

13. *Азов Г.* Конкуренция: анализ, стратегия и практика. — М.: Центр экономики и маркетинга, 1996.
14. *Гражданское право.* — СПб., 1996. — Т. 1.
15. *Дахно І. І.* Антимонопольне право: Курс лекцій. — К.: Четверта хвиля, 1998.
16. *Ковасик В. В.* Уголовное преследование нарушений антимонопольного законодательства в США // Юрид. практика. — 1996. — № 2. — С. 32.
17. *Крысин А. В.* Безопасность предпринимательской деятельности. — М., 1996. — С. 135–136.
18. *Никеров Г.* США: Антимонопольное правовое регулирование // Хозяйство и право. — 1990. — С. 119.
19. *Нойффер И. Т.* Основы законодательства против недобросовестной конкуренции // Основы немецкого торгового и хозяйственного права. — М., 1995. — С. 77.
20. *Олейник О. М.* Правовое обеспечение научно-технического прогресса и информатизации // Хозяйственное право. — М., 1994. — Т. 2 — С. 74–79.
21. *Плаксин В. А., Макогон Ю. В.* Коммерческая тайна: правовые проблемы // Государство и право. — 1992. — № 8. — С. 75.
22. *Про принципи забезпечення відповідності антимонопольному законодавству створення та діяльності асоціації підприємців*: Інформ. лист Антимонопольного комітету України від 20 грудня 1995 р. № 5/03 // Закон і бізнес. — 1996. — № 5. — С. 26–29.
23. *Саниахметова Н. А.* Правовая защита конкуренции в предпринимательстве Украины. — Одесса: АО “Бахва”, 1998.
24. *Саниахметова Н. А.* Правовые средства противодействия монополизму в предпринимательской деятельности // Предпринимательство, хозяйство и право. — 1996.
25. *Саниахметова Н. А.* Юридический справочник предпринимателя. — Одесса: АО “Бахва”, 2000.

26. *Словник законодавчих і нормативних термінів* І. І. Дахна. — К.: Бліц-Інформ, 1998.
27. *Супрун В. П.* Антимонопольне законодавство України // Бюл. законодавства і юрид. практики України. — 2001. — № 1.
28. *Тотьєв К. Ю.* Конкуренция и монополизм: правовые аспекты регулирования. — М., 1996.
29. *Щербина В. С.* Господарське право України. — К.: Юрінком, 2001.
30. *Экономико-правовые проблемы антимонопольной политики*: Сб. науч. тр. — Донецк: ИЭПИ НАН Украины, 1997.
31. *NOTA BENE*: Юридичний словник-довідник / За ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. — К.: Феміна, 1996.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Правовий захист від недобросовісної конкуренції”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Правовий захист від недобросовісної конкуренції”	4
Питання для самоконтролю	8
Вказівки до виконання контрольної роботи	11
Теми контрольних робіт	11
Список рекомендованої літератури	12

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерна верстка

Н. В. Медведєва
Л. М. Гримальська
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-1291

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП